

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria A

Warszawa, dnia 13 grudnia 2024 r.

Pozycja 113

POSTANOWIENIE z dnia 20 listopada 2024 r. Sygn. akt SK 47/24

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Justyn Piskorski – przewodniczący
Julia Przyłębska – sprawozdawca
Bartłomiej Sochański
Bogdan Święczkowski
Michał Warciński,

po rozpoznaniu, na posiedzeniu niejawnym w dniu 20 listopada 2024 r., skargi konstytucyjnej T.O. o zbadanie zgodności:

- 1) art. 5 ust. 1 pkt 1 lit. b oraz art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (Dz. U. z 2019 r. poz. 1239) z art. 2 oraz art. 47 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,
- 2) § 3 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 18 sierpnia 2011 r. w sprawie obowiązkowych szczepień ochronnych (Dz. U. z 2018 r. poz. 753) z art. 2 oraz art. 47 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji,
- 3) art. 17 ust. 11 ustawy powołanej w punkcie 1 w związku z § 5 rozporządzenia powołanego w punkcie 2 z art. 47 w związku z art. 31 ust. 3 w związku z art. 87 Konstytucji,

p o s t a n a w i a:

umorzyć postępowanie.

Orzeczenie zapadło jednogłośnie.

UZASADNIENIE

I

1. W skardze konstytucyjnej z 24 maja 2023 r. skarżący wniósł o zbadanie zgodności:

1) art. 5 ust. 1 pkt 1 lit. b oraz art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (Dz. U. z 2019 r. poz. 1239; dalej: ustawa o zwalczaniu chorób zakaźnych) z art. 2 oraz art. 47 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

2) § 3 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 18 sierpnia 2011 r. w sprawie obowiązkowych szczepień ochronnych (Dz. U. z 2018 r. poz. 753; dalej: rozporządzenie o szczepieniach) z art. 2 oraz art. 47 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji,

3) art. 17 ust. 11 ustawy o zwalczaniu chorób zakaźnych w związku z § 5 rozporządzenia o szczepieniach z art. 47 w związku z art. 31 ust. 3 w związku z art. 87 Konstytucji.

1.1. Skarga została wniesiona na tle następującego stanu faktycznego:

Skarżący nie poddał małoletniego syna szczepieniom ochronnym w terminach wynikających z komunikatu Głównego Inspektora Sanitarnego w sprawie Programu Szczepień Ochronnych. Organ egzekucyjny doręczył skarżącemu postanowienie o nałożeniu grzywny w celu przymuszenia i tytuł wykonawczy, od czego skarżący wniósł środki odwoławcze. Minister Zdrowia postanowieniem utrzymał w mocy postanowienie w przedmiocie nałożenia grzywny, co skarżący zaskarżył do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie (dalej: WSA). WSA wyrokiem z 25 lipca 2019 r. skargę oddalił. Skarżący złożył skargę kasacyjną do Naczelnego Sądu Administracyjnego, który wyrokiem z 8 lutego 2023 r. skargę oddalił.

2. W piśmie z 2 czerwca 2024 r. Rzecznik Praw Obywatelskich nie zgłosił udziału w postępowaniu.

3. W piśmie z 15 czerwca 2024 r. Rzecznik Praw Dziecka nie zgłosił udziału w postępowaniu.

II

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Skarżący zakwestionował konstytucyjność przepisów ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (Dz. U. z 2019 r. poz. 1239; obecnie: Dz. U. z 2024 r. poz. 924; dalej: ustawa o zwalczaniu chorób zakaźnych) oraz rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 18 sierpnia 2011 r. w sprawie obowiązkowych szczepień ochronnych (Dz. U. z 2018 r. poz. 753; dalej: rozporządzenie o szczepieniach).

2. Zgodność art. 17 ust. 11 ustawy o zwalczaniu chorób zakaźnych w związku z § 5 rozporządzenia o szczepieniach z art. 47 w związku z art. 31 ust. 3 w związku z art. 87 Konstytucji.

2.1. Trybunał dokonał merytorycznej oceny sprawy o tożsamym *petitum* i uzasadnieniu do skargi inicjującej niniejsze postępowanie. Trybunał w wyroku z 9 maja 2023 r. (sygn. SK 81/19, OTK ZU A/2023, poz. 50) orzekł, że „[a]rt. 17 ust. 11 ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (Dz. U. z 2022 r. poz. 1657, ze zm.) w związku z § 5 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 18 sierpnia 2011 r. w sprawie obowiązkowych szczepień ochronnych (Dz. U. z 2022 r. poz. 2172) w zakresie, w jakim termin wymagalności obowiązkowych szczepień ochronnych, jak i liczba dawek poszczególnych obowiązkowych szczepień ochronnych, określone są w Programie Szczepień Ochronnych na dany rok, ogłaszanym przez Głównego Inspektora Sanitarnego w formie komunikatu, a nie przez ministra właściwego do spraw zdrowia, w drodze rozporządzenia, jest niezgodny z art. 47 w związku z art. 31 ust. 3 w związku z art. 87 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej”. W wyroku Trybunał określił, że wymienione przepisy we wskazanym zakresie tracą moc obowiązującą po upływie 6 miesięcy od dnia ogłoszenia wyroku

w Dzienniku Ustaw, gdzie wyrok ten został ogłoszony 12 maja 2023 r. Oznacza to, że wymienione przepisy i wywiedziona z nich norma prawna zostały derogowane z systemu prawnego. W pozostałym zakresie Trybunał postępowanie umorzył.

Biorąc pod uwagę powyższą okoliczność Trybunał ocenił dopuszczalność merytorycznego rozpoznania niniejszej sprawy. Art. 59 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK) stanowi, że Trybunał wydaje na posiedzeniu niejawnym postanowienie o umorzeniu postępowania, jeżeli wydanie orzeczenia jest zbędne. Jedną z przyczyn zbędności orzekania jest fakt, że dana norma była już przedmiotem kontroli Trybunału.

2.2. Trybunał stwierdził, że w sprawie o sygn. SK 81/19 i niniejszej sprawie występuje tożsamość zarówno przedmiotu kontroli, jak i wzorców konstytucyjnych przywołanych przez skarżącego. W wyroku o sygn. SK 81/19 Trybunał rozstrzygnął problem konstytucyjny podniesiony w sprawie o sygn. SK 47/24. Ponowne rozpatrzenie tej samej sprawy naruszałoby zasadę *ne bis in idem*, uniemożliwiającą wielokrotne ocenianie zgodności z Konstytucją aktów normatywnych, co do których Trybunał się już wypowiedział. Z tego względu, na podstawie art. 59 ust. 1 pkt 3 u.o.t.p.TK Trybunał, w zakresie badania zgodności art. 17 ust. 11 ustawy o zwalczaniu chorób zakaźnych w związku z § 5 rozporządzenia o szczepieniach, umorzył postępowanie z uwagi na zbędność wydania wyroku.

3. Zgodność § 3 rozporządzenia o szczepieniach z art. 2 oraz art. 47 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji.

Przepisy rozporządzenia o szczepieniach zaskarżone przez skarżącego zostały uchylone i zastąpione rozporządzeniem Ministra Zdrowia w sprawie obowiązkowych szczepień ochronnych z dnia 27 września 2023 r. (Dz. U. poz. 2077). Z tego względu, na podstawie art. 59 ust. 1 pkt 4 u.o.t.p.TK, Trybunał Konstytucyjny w zakresie badania zgodności § 3 rozporządzenia o szczepieniach, umorzył postępowanie z powodu utraty mocy obowiązującej zakwestionowanego aktu normatywnego przed wydaniem orzeczenia.

4. Zgodność art. 5 ust. 1 pkt 1 lit. b oraz art. 17 ust. 1 ustawy o zwalczaniu chorób zakaźnych z art. 2 oraz art. 47 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji.

4.1. Trybunał podtrzymał, wyrażone w uzasadnieniu wyroku o sygn. SK 81/19, wątpliwości odnośnie do powołania przez skarżącego art. 2 Konstytucji i wywodzonej z niego zasady dostatecznej określoności przepisów prawa jako samodzielnego wzorca kontroli, z którego nie wyprowadził on żadnego konkretnego prawa podmiotowego i nie powiązał go z żadnym innym przepisem Konstytucji oraz wynikającym z niego prawem. Mimo że w *petitum* skargi przywołany został także art. 47 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji, to w uzasadnieniu nie ma argumentów na rzecz związkowego potraktowania tych przepisów.

Trybunał w swoim dotychczasowym orzecznictwie stoi na stanowisku, że art. 2 Konstytucji i wywodzona z niego zasada demokratycznego państwa prawnego nie może, co do zasady, stanowić samodzielnego wzorca kontroli w sprawach inicjowanych skargą konstytucyjną. Przepis ten bowiem nie jest samodzielnym źródłem praw podmiotowych, a wyraża on jedynie pewien standard kreowania przez ustawodawcę konkretnych praw i wolności i korzystania z nich przez uprawnione podmioty. Trybunał dopuszcza, by art. 2 Konstytucji stanowił wzorzec kontroli w sprawach inicjowanych skargami konstytucyjnymi pomocniczo i w wyjątkowych sytuacjach. „Po pierwsze, jeżeli skarżący wskaże wywiedzione z art. 2 Konstytucji prawa lub wolności, które wyraźnie nie zostały wysłowione w treści innych przepisów konstytucyjnych, to ten przepis będzie pełnił funkcję samodzielnego wzorca kontroli konstytu-

cyjności prawa (zob. postanowienia z 24 stycznia 2001 r., sygn. Ts 129/00, OTK ZU nr 4/B/2002, poz. 248, z 21 czerwca 2001 r., sygn. Ts 187/00, OTK ZU nr 3/B/2002, poz. 203, z 6 marca 2001 r., sygn. Ts 199/00, OTK ZU nr 4/2001, poz. 107, z 10 sierpnia 2001, sygn. Ts 56/01, OTK ZU nr 8/2001, poz. 289 oraz wyrok z 12 grudnia 2001 r., sygn. SK 26/01, OTK ZU nr 8/2001, poz. 258). Po drugie, jeżeli skarżący odwoła się do jednej z zasad wyrażonych w art. 2 Konstytucji dla uzupełnienia lub wzmocnienia argumentacji dotyczącej naruszenia praw i wolności statuowanych w innym przepisie konstytucyjnym, to art. 2 Konstytucji pełnić będzie funkcję pomocniczego wzorca kontroli występującego w powiązaniu z innym przepisem konstytucyjnym (zob. wyrok z 6 lutego 2002 r., sygn. SK 11/01, OTK ZU nr 1/A/2002, poz. 2)” – (wyrok z 10 lipca 2007 r., sygn. SK 50/06, OTK ZU nr 7/A/2007, poz. 75).

Żadna z tych dwóch okoliczności nie ma oparcia w uzasadnieniu skargi inicjującej niniejsze postępowanie. Skarżący nie wywiódł z art. 2 Konstytucji prawa podmiotowego, które nie wynikałoby z innych przepisów konstytucyjnych, a z przedstawionej przez niego argumentacji nie wynika, by przepis ten pełnił funkcję pomocniczego wzorca kontroli.

4.2. Drugi z zarzutów względem art. 5 ust. 1 pkt 1 lit. b oraz art. 17 ust. 1 ustawy o zwalczaniu chorób zakaźnych dotyczy naruszenia art. 47 (prawa do prywatności), w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji. W uzasadnieniu skarżący nie przytoczył jednak żadnego argumentu na rzecz naruszenia przez zaskarżoną regulację prawa do prywatności. Mimo, że punkt ten jest najdłuższym elementem uzasadnienia, skarżący skupił się w nim na art. 31 ust. 3 Konstytucji, którego również nie powiązał ani z prawem do prywatności, ani nie wskazał, w jaki sposób obowiązujące przepisy ustawy o zwalczaniu chorób zakaźnych go naruszają. Trybunał nie może uznać, iż przytoczenie przez skarżącego informacji o tym, że szczepienia są dobrowolne w wielu państwach, czy wyrażenie oczekiwania, że państwo ureguluje w inny sposób kwestię niepożądanych odczynów poszczepiennych, może stanowić argumenty na rzecz naruszenia przez obowiązujące przepisy prawa do prywatności skarżącego i jego małoletniego dziecka.

Art. 53 ust. 1 pkt 3 u.o.t.p.TK stanowi, że skarga konstytucyjna zawiera uzasadnienie niezgodności kwestionowanego przepisu ze wskazaną konstytucyjną wolnością lub prawem skarżącego, z powołaniem argumentów lub dowodów na jego poparcie. Trybunał wielokrotnie podkreślał, że na skarżących spoczywa obowiązek przedstawienia argumentacji uprawdopodobniającej niekonstytucyjność zaskarżanych przepisów. Obowiązek uzasadnienia niezgodności kwestionowanego przepisu z Konstytucją jest związany z domniemaniem konstytucyjności obowiązujących norm prawnych, i to na skarżących spoczywa ciężar udowodnienia za pomocą argumentów, że dane przepisy są niekonstytucyjne. „Argumentacja ta nie może się opierać jedynie na subiektywnych odczuciach lub wyobrażeniach inicjatora postępowania. Musi ona zawierać dowody na poparcie przedstawianych twierdzeń. Samo sformułowanie zarzutu lub stwierdzenie, że kwestionowany przepis jest niezgodny z przepisem aktu wyższego rzędu, nie mogą być uznane za uzasadnienie zarzutu w sensie procesowym” (postanowienie z 5 lipca 2017 r., sygn. SK 8/16, OTK ZU A/2017, poz. 54).

Wobec powyższego postępowanie w zakresie oceny zgodności art. 5 ust. 1 pkt 1 lit. b oraz art. 17 ust. 1 ustawy o zwalczaniu chorób zakaźnych z art. 2 oraz art. 47 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji należało umorzyć na podstawie art. 59 ust. 1 pkt 2 u.o.t.p.TK, ze względu na niedopuszczalność wydania wyroku.

Biorąc powyższe pod uwagę, Trybunał postanowił jak w sentencji.